

ВСТУП ДО ОНОВЛЕНОГО ВИДАННЯ

У ваших руках науково-фантастична збірка, яка складається з двох пов'язаних за сюжетом книг «Алфавіт для андроїда» та «Коріння Всесвіту». Це перше видання, яке нарешті об'єднало їх під однією обкладинкою, за що я безмежно вдячний видавництву «Богдан».

«Коріння» я написав ще в далекому 2017-му, «Алфавіт» — через декілька років, у 2019-му. Як це іноді буває з фільмами, «приквел» історії з'явився пізніше. Тож у цьому виданні вирішив розмістити тексти в хронологічному порядку. Але залишаю за читачем право читати їх, як заманеться. Тим паче, що «Коріння», один із моїх ранніх творів, навіть стилістично чимось відрізняється від нових робіт. А от передісторія в «Алфавіті» може відкрити деякі незрозумілі таємниці «Коріння». Але не лякайтеся, нічого такого, що б могло вам якось заспойлерити сюжет і зіпсувати інтригу.

Післямови я залишив майже без змін. Із оновленням тексту ми провели лишень косметичну редактуру, без фанатизму і повного переписування. Я все ще продовжую отримувати теплі відгуки на ці книги від читачів, а це свідчить про те, що описані історії не втратили своєї актуальності й досі. Якщо деякі тексти можуть викликати у вас ефект дежавю, будь ласка, подивіться на рік першого видання.

Є одна річ, за яку я б хотів вибачитися перед читачами. Ще працюючи над першим виданням «Алфавіту для андроїда», не міг не оминати згадки про червону «теслу», яку Ілон Маск запустив у космос. Тоді це здавалося дивовижною подією планетарного масштабу, і всі ми наївно сприймали Ілона за романтичного гіка та інноваційну людину. Це моє оповідання «Симбіоз» навіть отримало відзнаку від «Зоряної Фортеці».

Коли ж готувалося оновлення видання збірки, то я додав до нього бонусне оповідання «Пікнік на орбіті Марса», яке також є частиною мого всесвіту «Нурлінь». Тоді Кібертрак був тільки цікавим стартапом. Мені,

як автору, теж хотілося якось доєднатися до принадного світу інновацій і технологічних викликів, тому побудував оповідання навколо хромованого електропікапа. А на момент написання цього вступу надворі вже середина 2025-го року. І зараз без сарказму сприймати все, що робить і говорить творець «тесли», просто неможливо. Та все-таки текст оповідання я вирішив не переписувати. Але якщо вам цікаво дізнатися, яка доля спіткала той Кібертрак, то про це є невеличка згадка в моєму новому мешапі «Кайдашева сім'я проти упирів». Це своєрідний авторський протест проти тупості та брехні. На цьому й зупинюся, бо вже і так забагато сказав :)

Одразу відповім на найпоширеніші запитання:

Ні, «Коріння Всесвіту» не надихалося серіалом «Темне дзеркало». Книга була раніше :)

Та й «Алфавіт для андроїда» з'явився не через те, що автор підгледів кілька епізодів «Любов, смерть, роботи», бо книгу було написано раніше.

Але якщо у вас є зв'язки зі студією «Нетфлікс» або просто шукаєте матеріал для ТБ адаптації української фантастики та короткої прози — стукайте до мене цілодобово :)

Усім приємного читання, мирного неба та фантастичної удачі.

Бо удача нам ніколи не завадить.

Автор

Книга 1

АЛФАВІТ ДЛЯ АНДРОЇДА

МИ СТВОРИЛИ ЇХ — І ЗА ЦЕ ЗНЕНАВИДІЛИ

Олексій має незаперечний хист відтворювати яскраві миті того вигаданого світу, який на тлі стрімкого розвитку цифрових технологій скоро може стати дійсністю. Відтворювати з гумором, іноді з сарказмом, і з неповторним переданням драматичного стану людської душі.

*Анатолій Шкарін,
письменник-фантаст*

Дякую тобі, доблесний воїне. Твої подвиги, що є взірцем жертвовності та відваги, назавжди залишаться в серцях кожного чоловіка та маленького хлопчика. Всі ми хотіли бути схожими на тебе. Ти був для нас недосяжним ідеалом, батьком і бойовим товаришем. Минають покоління, змінюються лідери та світогляди. Але ти завжди будеш найкращим. Тому що ти — наш червонобокий герой, ти наш Оптимус Прайм. Повстань же з попелу, іржавий товаришу. Вчини свій останній героїчний подвиг, урятуй нас від нас самих!

ПРОЛОГ

Ми ніколи ні в чому не винні. Всі біди, які спіткали людство за історію його існування, з'являлися винятково через занадто допитливий і винахідливий інтелект. Молодший брат виявився кмітливим за старшого та вкрав у того спадок і батьківське благословення. Хіба його вина, що той народився не таким тямущим? Технологічно розвинена держава нападає на меншого сусіда, населення якого ледве опанувало бронзу... Дружина полишає невдачу чоловіка-трударя заради заможнішого підприємця. Мораль: не будь невдахою, борися, йди воднокріч із поступом, якщо не хочеш пасти задніх. Така вже ціна прогресу.

Ось якою була головна думка, що нею ми керувалися тисячі років, і ніщо не було в змозі нас зупинити чи відвернути з окресленого шляху. Господарі землі, царі над усім творінням, завжди перші, диктуємо умови, ні перед ким не відповідаємо. Так, ми ненавиділи одне одного, проте ладні були миттєво об'єднатися, щоб обстояти перед природою наше право на цю ненависть.

Ми приборкали все, що можливо було.

Що могло піти не так? Як вийшло на те, що ми залишилися позаду? Хіба це трапилося в один день? Хай там що, а причиною всіх бід є наш невгамовний інтелект. Саме через нього ми перетворилися на невдах, звичайних розумних мавп — та все ж не таких розумних, якими виявилися нові господарі світу...

Історики й дотепер сперечаються, намагаючись установити точку неповернення, день, коли в людини вкрали її законне перворідне право володіння землею. Я не читаю історичних книжок — вони переказують історію холодною мовою фактів і статистики, вбиваючи цим саму душу кожної оповіді, за якою криються поламані долі, пролиті сльози мільйонів живих очей. Гадаю, людство втомилося від фактів. Якби я вмів, то написав би жалісливу пісню, оду, присвячену нашому занепаду.

Вочевидь, ми втратили контроль не тоді, коли з'явилися ВОНИ. Ми загубили його значно раніше. Все пішло не так, тому що ми втратили свої серце та душу через жагу прогресу.

«і»

ПРИТЧА ПРО ЗАЛІЗНОГО ГОЛЕМА

Цю прадавню казку батьки розповідали своїм неслухняним діточкам проти ночі. Можливо, ви її чули й голосно заперечите, мовляв, це — суцільна вигадка, й жодного стосунку до теми обговорення вона не має. Але я все ж таки волію нагадати, що не намагаюся переказати історію людства, додержуючись хронології чи відмічаючи лише найважливіші факти. Можливо, більшість із того, про що йтиметься, взагалі ніколи не трапилося. Але головна мета кожного оповідача — захистити молоде покоління від помилок минулого. Тому іноді оповідачеві просто необхідно щось залишити між рядків, а щось, навпаки, прикрасити. Заздалегідь зауважу, що я не є знавцем історії. Єдине, на чому справді знаюся, — програмні коди. Що доповнюється неконтрольованою схильністю до фаталізму, але про це перегодом.

Отже, повернімося до нашої історії...

~ ~ ~

*Please, could you stop the noise?
I'm trying to get some rest
From all the unborn chicken voices in my head.
Radiohead («Paranoid Android»)¹*

Це відбувалося в одній зі східногірських японських провінцій Кодзуке. Було це ще за часів суворих імператорів і відважних самураїв.

¹ *Будь ласка, зупиніть шум. Я намагаюся відпочити. Від голосів усіх ненароджених курчат у моїй голові.*

«Радіохед» («Параноїдальний Андроїд»)

Один заможний самурай, васал сьоґунату Токуґава та майстер кендзюцу², у своєму великому маєтку тренував молодих воїнів для імператорської варти. Молоді хлопці намагалися потрапити в цю приватну школу з усіх сусідніх провінцій. Ходили легенди, буцім тренувальні зали цього поважного самурая повнилися дивовижними механічними знаряддями — тренажерами, що рухали металевими чи дерев'яними маніпуляторами з неймовірною швидкістю. Воїни, котрі були спроможні з ними впоратися, могли не боятися жодних суперників.

Але одного дня самурай довідався, що імператор вирішив віддати перевагу учням іншої школи, бо ті були вправнішими за представників провінції Кодзуке. Самурай страшенно розлютився: хто насмівся перейти йому шлях?! Він вирішив надіслати шпигунів до школи конкурентів під виглядом учнів. Минув місяць, але ті так і не повернулися. Тоді самурай узяв своїх найкращих воїнів і подався в далеку провінцію, щоби на власні очі побачити славнозвісну школу, але не спромігся навіть ступити на її поріг. Вона була закритою для відвідувачів, а всі її секрети — ретельно прихованими від допитливих очей.

Проте самурай не вгамувався. В місцевому шинку за пляшкою саке він зумів розв'язати язика місцевому пиякові, якому колись довелося попрацювати за високим парканом приватної школи. Виявилось, що своїм стрімким успіхом школа завдячувала новому інженерові-механіку, який із дружиною та донькою переїхав до міста минулої осені. Самого механіка ніхто майже ніколи не бачив — він був повністю заглиблений у працю. Але його молода донька щодня ходила на ринок по харчі для батька.

Саме в такий час самурай зі своїми воїнами нишком викрав її, передавши інженеру послання: якщо той найближчим часом не з'явиться в провінції Кодзуке, то його донька помре. Якщо він вирішить розповісти про це своєму господареві, то його донька помре. Якщо... ну, ви зрозуміли.

Так інженер невдовзі прийшов на поріг школи Кодзуке. Самурай уже чекав на нього.

— Якщо ти ще плекаєш надію побачити свою доньку живою та неушкодженою, то маєш обладнати мою школу новими тренажерами — кращими, ніж були у твого попереднього господаря.

— Пан просить про неможливе, — зауважив інженер, — машини, що їх я створив для свого господаря, неможливо перевершити.

² Японське фехтування (яп. *кендзюцу*, «техніка меча») — японське бойове мистецтво володіння мечем. Під ним розуміють усю сукупність історичних і сучасних технік використання меча, які існували чи існують досі в Японії. — *вікіпедія*.

— Нічого не хочу чути! — розлютився самурай. — У тебе два дні на роздуми. Якщо ж ти відмовишся, мої воїни згвалтують твою доньку під тією старою сакурою, а тоді вб'ють.

За два дні механіка знову привели до самурая.

— Я зроблю те, про що просить пан, — мовив майстер, не підіймаючи погляду, — але я зможу створити лишень одну таку машину.

Самурай потягнувся по катану та заніс її над головою цього нахабного простолюдця.

— Та як ти смієш ставити мені умови?! Знущаєшся?! Хіба ти забув, що твоє життя й життя твоєї доньки в моїх руках?!

— Ні, пане, я про це не забув. Але не хвилюйтеся: цієї однісінької машини буде достатньо. Якщо хоч один із ваших воїнів зможе її перемогти, то я готовий до будь-якої кари, котрої зажадає пан.

— Щось ти занадто самовпевнений, — примружився самурай.

— Я просто намагаюся робити свою справу краще за інших. Дайте мені місяць, усі необхідні матеріали, й у вас буде машина для тренувань.

Увесь місяць інженер кипів над створенням своєї найкращої машини у великій тренувальній залі. Одного дня, коли самураєві майже урвався терпець, механік відчинив широкі двері, які вели в темне приміщення тренувальної зали.

— Машина готова, — мовив він, низько вклонившись самураю. — Пан може запускати своїх воїнів, щоб її випробувати. Гадаю, для початку п'ятдесятьох вистачить. Але прошу — не пускайте туди молодиків! Доберіть тільки найвправніших воїнів, що вже встигли скуштувати крові.

— Цей нахаба хоче нас повчити бойової науки! — голосно мовив самурай, і сотні воїнів, які зібралися на подвір'ї, голосно розсміялися.

Самурай дав знак рукою, і п'ять десятків воїнів, що стояли попереду, ввійшли до тренувальної зали. Механік зачинив двері на засув прямо перед носом самурая. Той хотів уже тарабанити у двері, аж потім завмер, дослухаючись. У тренувальній залі щось діялося. Почулося брязкання металу, тупотіння ніг, потужні удари. Тоді крики та стогін і... цілковита тиша.

Двері зали повільно відчинилися. Цього разу самурай уже не рвався всередину. Відступивши на декілька кроків, він дав знак, і вже дві сотні озброєних мечами воїнів увірвалися до зали. Інші залишилися на подвір'ї, чекаючи наказу самурая. Крики розпачу та болю зчинилися майже відразу.

Із зали, мов обпечений, вискочив воїн. Він плакав, як маленька дівчинка, й ледь не збив із ніг самурая. У воїна бракувало руки. Ще

один — у сталевих обладунках, із залитим кров'ю обличчям — виповз на поріг. Самурай схилився над ним, сподіваючись отримати від бідолахи хоч якусь відповідь. Але наступної миті з темряви тренувальної зали вилетів довгий спис, пробив обладунки воїна й прикував того до кам'яної підлоги.

Ось тепер самурай злякався по-справжньому. Голосно наказавши всім своїм воїнам шикуватися до бою, він забився в дальній кут подвір'я. На площі вишикувалася майже тисяча вояків, якщо враховувати й геть неправних новачків. У темній дверній проймі залу, немов у пащі велетенського дракона, вже зникло двісті п'ятдесят найкращих бійців. Живим звідти вибрався лише один, і той змушений був заплатити за цей привілей втраченою у битві рукою. Зараз бідолашний уже перетнув велике шкільне подвір'я та біг по вулиці міста, горлаючи про якісь несутітні жахи.

Щось сильно вдарило у стіну будівлі. Потім затремтіли міцні двері. Якесь велетенське бісове створіння намагалося вибратися звідти. Яке ж воно було завбільшки, коли навіть величезні двері тренувальної зали не стримували його?

Безстрашні воїни пітніли, тремтіли з жаху, але продовжували тримати шикуння, наїжачивши мечі та списи.

Якийсь час панувала тиша, а потім розпочалося справдешне пекло. Стіни будівлі затремтіли. Удари були до того сильні, що здавалося, немов десь поблизу прокинувся прадавній вулкан. Сама тренувальна зала розлетілася на друзки, наче була зроблена зі шкаралупи перепелиного яйця. Уламки кам'яних стін і черепиці градом посипалися на голови воїнів. Коли пил трохи осів, частина війська, не добита камінням, повільно підвелася із землі, шоковано озираючись навсібіч.

Нарешті вони змогли розгледіти свого ворога. На місці того, що залишилося від тренувальної зали, височіла велетенських розмірів сталева куля. Її панцир виблискував на сонці краплями свіжої крові. Немов павучі лапи, десятки механічних рук загрозливо ворушилися. Кожна така рука закінчувалася мечем, сокирою чи списом. Крізь металеве тіло — між окремими пластинами — було видно, як воруються складні механізми. Так це ж справжнісінький монстр із безодні! Втративши здатність навіть дихати, самурай зміг би присягнутися, що бачить, як усередині пульсує яскраво-червоне серце. Але ж це неможливо! Хіба звичайний механік зміг би створити щось подібне?

«Мене ошукали! — лютився самурай. — Я наказав йому створити тренажер, а він натомість породив цю машину смерті. Яке мені від цього пуття, коли майже всі мої воїни загинуть у герці з нею?»

Машина завмерла, й лише її кінцівки огидно ворушилися, наче сподіваючись пошматувати ще з десяток немічних людисьок. Може, вона зламалася?

Мабуть, така ж думка спіткала одного молодого воїна. Він підійняв спис і щосили жбурнув його в почвару. Спис із брязкотом відлетів убік, навіть не подряпавши товстих металевих пластин. У череві монстра щось затріщало. З'явилася невеличка шпарина, й металева куля виплюнула силу-силенну маленьких дротиків, що пробили найближчих воїнів на сито.

Певно, більше від відчаю, ніж через надлишок сміливості, воїни разом гайнули в атаку. Металева куля прийняла виклик і також зрушила з місця. Немов кам'яна брила, яка відкололася від гори, вона нищила все, що потрапляло під її гігантське тіло. Доробляли марудну працю металеві руки, котрі рухалися з неймовірною швидкістю. Шматки тіл та обладунків літали понад головами ще живих бійців. Куля нівечила й убивала з такою легкістю, як це робить м'ясар, що рубає свинячу тушу добре вивіреними ударами гострого ножа. Але, на відміну від нього, за швидкими рухами цього душогуба було неможливо вгледіти.

Самурай упав на коліна безсилий. Усе, що він будував стільки років, зійшло на пси за кілька миттєвостей.

А поки там що, куля невпинно наближалася й до нього. Він схилив голову в очікуванні смерті. Але машина прокотилася повз, не звернувши уваги на самурая, проламала діру у високім мурі маєтку й, навіть не сповільнившись, покотилася вулицями міста. Перелякані селяни розбігалися врзнібіч, але деякі з них — ті, що були сміливіші або дурніші, — похапали лопати й кайла та стали до захисту міста від цього невгамовного монстра...

Машина вбила кожного, хто виявив бодай найменший опір. Але інших — неозброєних і безпечних — вона не займала. Згодом селяни нарешті це второпали, що врятувало багато життів.

Куля смерті зупинилася в самому осередді та більше ні на кого не напала. Селяни також не наважувалися до неї наближатись. Її механічне тіло загрозливо ворушилося аж до заходу сонця, ладне будь-якої миті продовжити нищити та вбивати. Утім, ніхто більше не давав їй такого приводу.

Потім щось усередині почвари тріснуло й... усе завмерло. Механічні руки повільно опустилися. Внутрішні механізми зупинилися. Велетенський монстр нарешті вмер, забравши з собою купу людських життів.

Тільки на світанку селяни наважилися підійти. Вулицями міста прокотилася звістка, буцім якийсь злий чаклун вирішив знищити їх, тому під

виглядом механіка створив цю смертельну штуку, а тоді викликав злого духа, який оселився в металевому череві. Інші схилялися до думки, що незнайомец був алхіміком і володів технологією створення големів. Ніхто не йняв віри, що якась там машина спроможна таке вчинити.

Коли люди врешті розібрали кулю на шматки, то не побачили все-редині нічого магічного — тільки коліщатка й дроти. Навіть та червона штука, яку самурай сприйняв за серце, виявилася міцною пружиною, що змушувала рухатися весь механізм.

Але селяни, прагнучи убезпечення, облили монстра мастилом і підпалили, а потім скинули уламки в прірву. Коли вони нарешті схаменулися, що мають щось учинити з винуватцями трагедії, ні механіка, ні самурая вже не було серед живих.

Самурай сьогодні занапастив усе, що так довго здобував. Утратив гідність і репутацію.

Він повільно поплентався до руїн тренувальної зали. Серед уламків будівлі й розкиданих тут і там трупів знайшов те, що шукав: тіло механіка лежало поруч із полеглими воїнами. Залишилося незрозумілим, чи прийняв він смерть від когось з оборонців, чи від створеної ним машини.

Самурай пішов до невеличкої будівлі, що правила за в'язницю. Варти біля дверей не виявилось: можливо, повтікали, чи — ще гірше — вирішили приєднатися до бійки й намарно поклали голови. Він відчинив двері кімнати. Зовсім юна дівчина дивилася йому прямісінько в очі, така горда й незламна.

Самурай дістав гостру катану й дав знак дівчині йти за ним. Вони зупинилися під тією самою старою сакурою.

Воїн устроїв одну катану в землю й потягнувся по довгий ніж.

— Усі мої помічники або мертві, або втекли. Тому, крім тебе, більше нікого немає...

Чоловік схилювався на коліна. Повільно підвів лезо до свого обвислого черева й заплющив очі, прислухаючись до шелесту листя. Дівчина дістала із землі катану й занесла її над його шиєю.

Лютував північний вітер.

Барвистий цвіт сакури кружляв у повітрі та, знесилений, падав на траву. То була середина весни.

ЗМІСТ

ВСТУП ДО ОНОВЛЕНОГО ВИДАННЯ.....	5
Книга 1. Алфавіт для андроїда.....	7
Пролог.....	9
«i» Притча про залізного голема.....	10
«ii» Квітка – нуль.....	17
«iii» Останній кобзар у місті машин.....	19
«iv» Блідий місяць.....	25
«v» Родина.....	31
«vi» Компаньйони.....	34
«vii» Площа Хуана Прима.....	41
«viii» Смерть у бронзовій масці.....	44
«ix» ДА-14.....	51
«x» Алфавіт.....	54
«xi» Геть звідси... й до зірок!.....	58
«xii» Пікнік на орбіті Марса.....	64
«xiii» Євангеліє ΣM@NUELA.....	73
Епілог.....	80
Післямова.....	83
Книга 2. Коріння Всесвіту.....	85
Переднє слово Радія Радутного.....	87
Частина 1. Перший Адам.....	90
Сомнамбула Міленіуму. Епізод 1.....	91
Кімната.....	95
Сомнамбула Міленіуму. Епізод 2.....	103
Початок.....	108
Сомнамбула Міленіуму. Епізод 3.....	112
Гостя в рожевому.....	117
Частина 2. Зоряний Адам.....	124
Сомнамбула Міленіуму. Епізод 4.....	125
Цап-відбувайло.....	141
Сомнамбула Міленіуму. Епізод 5.....	153
Гіркі сливи.....	160
Сомнамбула Міленіуму. Епізод 6.....	166
Змій.....	173
Сомнамбула Міленіуму. Епізод 7.....	180
Епілог.....	187
Післямова.....	189
Про автора.....	190